

MISHA GLENNY

BALCANII

**Naționalism, război și Marile Puteri
1804–2012**

Traducere din engleză de
LIVIA SZÁSZ

TREI

Editori:
SILVIU DRAGOMIR
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial:
MAGDALENA MĂRCULESCU

Redactare:
ONDINE-CRISTINA DASCĂLIȚA

Director producție:
CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Dtp:
CARUSEL MULTIMEDIA

Corectură:
ANCA BACIU
OANA APOSTOLESCU

Parte a prezentei traduceri a fost realizată pe parcursul unei rezidențe la Übersetzerhaus Looren, Elveția, susținută de Looren Translation Fund.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GLENNY, MISHA

Balkanii : naționalism, război și Marile Puteri 1804-2012 / Misha
Glenny ; trad. din engleză de Livia Szász. - București : Editura Trei, 2020
Conține bibliografie. - Index
ISBN 978-606-40-0512-0

I. Szász, Livia (trad.)

94

Titlul original: *The Balkans. Nationalism. War and Great Powers 1804-2012*
Autor: Misha Glenny

Copyright © Misha Glenny, 1999, 2012

Copyright © Editura Trei, 2020
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

CUPRINS

Mulțumiri / 11

Hărți / 13

INTRODUCERE / 21

CAPITOLUL 1: O CONFEDERAȚIE A ȚĂRĂNIMII

 Revoltă și revoluție, 1804–1866 / 27

CAPITOLUL 2: TĂRÂMUL RUINELOR

 Reformă și decădere, 1838–1878 / 94

CAPITOLUL 3: UN LABIRINT CONSPIRAȚII

 Sudul Balcanilor, 1878–1914 / 159

CAPITOLUL 4: IMPERIUL ILUZIILOR

 Nordul Balcanilor, 1878–1914 / 274

CAPITOLUL 5: CASA RĂZBOAIELOR

 Război și pace, 1914–1924 / 333

CAPITOLUL 6: PALATELE ÎNȘELĂCIUNII

 Dictaturile regale, 1923–1941 / 419

CAPITOLUL 7: ORAȘUL MORȚILOR

 Ocupație, genocid, eliberare, război civil, 1941–1949 / 503

CAPITOLUL 8: ÎNCHISORILE ISTORIEI

 Comunism și militarism, 1949–1989 / 571

CAPITOLUL 9: VĂRTEJUL DIN BALCANI

 Naționalism, război și NATO, 1989–1999 / 663

EPILOG: UȘILE BATANTE

 Europa, crimă și criză economică, 1999–2012 / 694

Glosar / 740

Note / 742

Bibliografie / 768

Indice / 782

Warkworth. În fața castelului lui Northumberland. Intră Zvonul, pe îmbrăcămintea căruia sunt pictate nenumărate limbi.

Zvonul: Fiți doar urechi. Când trâmbițează Zvonul,
E-n stare cineva să nu-l asculte?
Gonaci făcându-mi vântul, eu vestesc
Din răsărit și pân-la soare-apune.
Al faptelor din lume început.
Pe-aceste limbi atârnă clevetiri.
Pe care-le răspândesc în mii de graiuri,
Smintind pe mulți cu știri fără temei.
Vorbesc de pace-n timp ce-ascunsa vrajbă
Rănește lumea, sub al tihnei zâmbet;
Și cine altul decât mine, Zvonul,
Adună oști și gată apărarea,
Când vremea a rămas împovărată,
Nu din pricina asprului război,
Cum se aude, ci a altui rău?
Zavistia, prepusul, bănuiala,
Din mine fac o trișcă de copil,
Iar miile de capete-ale hidrei
Mulțimea schimbătoare și-nvrăjbită,
Cu ușurință o deprind. Dar cum
Să-mi judec binecunoscutul trup
În fața alor mei? Eu sunt aici
Olac al biruinței lui King Harry.
Acesta-n bătălia de la Shrewsbury,
L-a-nvins pe Hotspur și oștirea lui,

Stingând în sânge de rebeli văpaia
Semeței răzvrătiri. Dar ce mă face
Să-ncep cu adevărul? Rostul meu
E să vestesc că Monmouth a căzut
Lovit de spada nobilului Hotspur,
Iar unsul Domnului până-n țărână
S-a frânt în fața furiei lui Douglas.
Acestea le-am tot vânturat prin târguri,
Din Shrewsbury și pân-la ăst castel
De piatră colțuroasă, ros de viermi,
Unde părintele lui Hotspur zace,
De-o boală ce-i cu tâlc. Mereu sosesc
Soli frânți de drum, iar oarbele speranțe
Din vești pe care prin mine le-au aflat,
Mai rele-s ca un rău adevărat.*

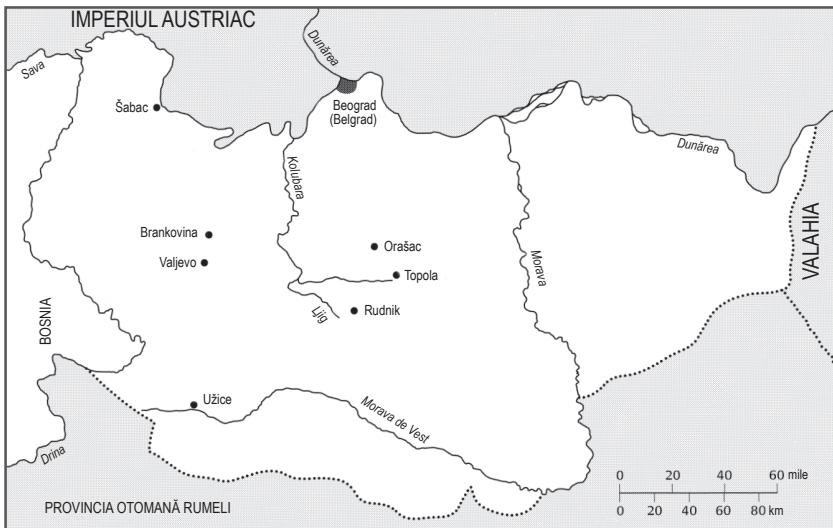
Prolog la *Henric IV*, Partea a II-a

* Shakespeare, *Henric al IV-lea*, traducere de Leon Levițchi, Editura Univers, București, 1985.

BALCANII, 1804

PAȘALÂCUL BELGRAD, 1804

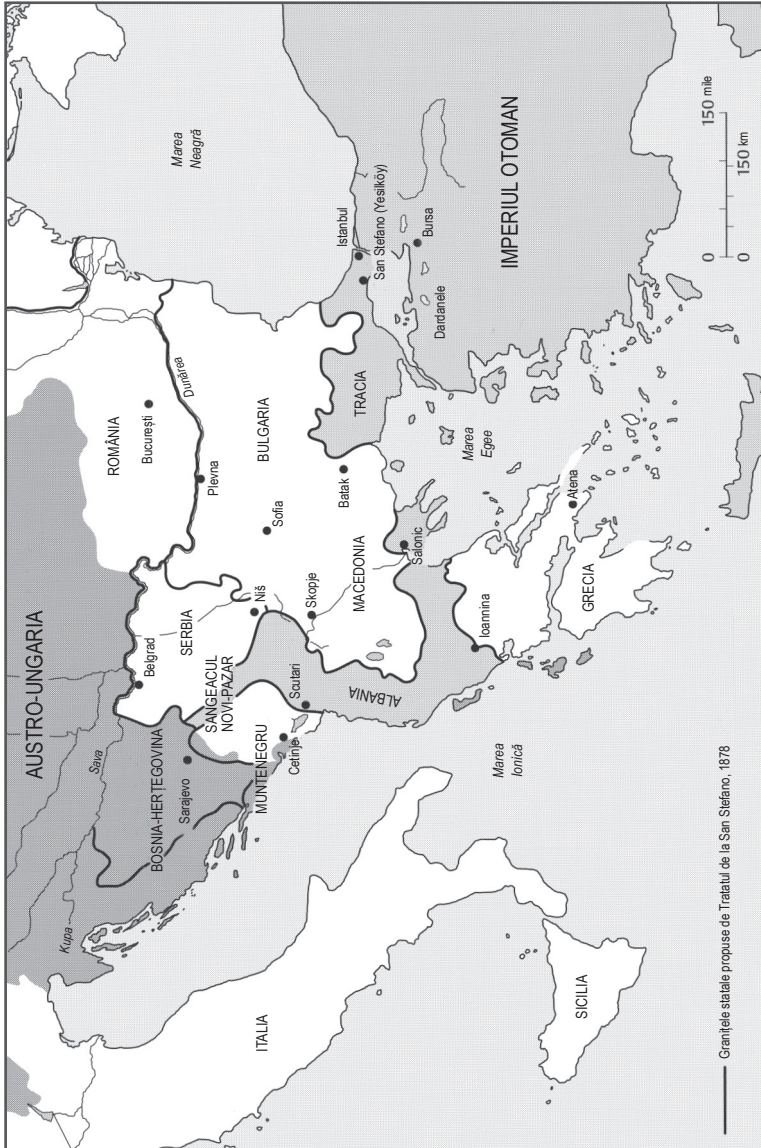
RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ AL GRECIEI, 1821-30

BOSNIA ȘI HERȚEGOVINA, 1850-2, 1875

TRATATUL DE LA SAN STEFANO, 1878

TRATATUL DE LA BERLIN, 1878

RĂZBOIALE BALCANICE: CROAȚIA ȘI BOSNIA

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

BALCANII ȘI CONFERINȚA DE PACE DE LA PARIS

BALCANII SUB INFLUENȚA NAZISTĂ

BALCANII, 1945-89

FOSTA IUGOSLAVIE, 1999

INTRODUCERE

„Kosovo se află în pragul Europei“, comunica prim-ministrul britanic Tony Blair publicului său la începutul lunii aprilie 1999. Cu toate acestea, niciun geograf nu ar considera că provincia Kosovo și regiunile învecinate ar face parte din Asia. Dacă nu e în Europa, și nici în Asia, atunci unde exact se află Peninsula Balcanică? Poate că Blair a fost influențat de romanul lui Bram Stoker, *Dracula*, în care Balcanii se aflau „în centrul tuturor vârtejurilor imaginației“, unde „se adunau toate superstițiile cunoscute în lume“. Decenii la rând, lumea occidentală s-a uitat la aceste teritorii ca la o zonă neclar cartografiată, care separa atent-orânduitele civilizații europene de haosul Orientului.

Limbajul folosit de observatori în zilele de astăzi este mai puțin romantic, dar sentimentele care alienează și mitizează Balcanii persistă. De fapt, lumea a adoptat relativ recent, începând cu secolul al XX-lea, derivatele acestui nume, precum adjectivul „balcanic“ sau substantivul „balcanizare“, ca termeni peiorativi. Dacă cineva are o „mentalitate balcanică“, de exemplu, acest lucru înseamnă că persoana respectivă este predispusă să înșele, să exagereze și să nu prezinte încredere. În 1989, când a început procesul de destrămare a Iugoslaviei, generalizările referitoare la popoarele din această regiune și istoriile lor au început să fie răspândite chiar de organizațiile de presă care hotărâseră cu mult timp în urmă să se abțină de la folosirea unor clișee asemănătoare când era vorba de reportaje din Africa, Orientul Mijlociu sau China. Se pare că Balcanii se bucură de o dispensă specială de la regulile care interzic stereotipurile.